

MAISTO PARAMONĖS TARPTAUTINIS KONKURENCINGUMAS: SAMPRATOS IR MATAVIMO APŽVALGA

Vaida PETKUTĖ, Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas, el. paštas: vaida.petkute@vdu.lt

Santrauka

Šiame straipsnyje pateikta mokslinės literatūros apžvalga apie pramonės šakos ir / ar produkto konkurencingumo sampratą, jo vertinimo kriterijus bei rodiklius, siekiant parengti maisto pramonės šakų tarptautinio konkurencingumo vertinimo metodiką. Tyrimo tikslas – išnagrinėti ir susisteminti mokslinėje literatūroje pateikiamus pramonės šakos konkurencingumo apibrėžimus ir vertinimo kriterijus bei rodiklius s. Tyrimui naudotas literatūros apžvalgos metodas, kuris padėjo geriau suprasti nagrinėjamą maisto pramonės konkurencingumo temą; taip pat padėjo gauti įžvalgų apie tinkamus metodus būsimam empiriniam pramonės konkurencingumo tyrimui atlikti ir nustatyti potencialius rodiklius šiam konkurencingumui išmatuoti. Nustatyta, kad daugelyje publikacijų maisto pramonės tarptautinis konkurencingumas analizuojamas naudojant pavienius arba kelis rodiklius, ir tik pavieniuose straipsniuose naudojami sudėtiniai konkurencingumo indeksai.

Reikšminiai žodžiai: maisto pramonė, pramonės konkurencingumas, eksportas, RCA, ICI indeksas.

Įvadas

Maisto pramonė laikoma vienu iš svarbiausių dinamiškai besivystančių sektorių tiek ekonominiu, tiek socialiniu požiūriu. Konkurencingumo stiprinimas maisto pramonės šakoje yra būtina šalies plėtros sąlyga (Buturac, Lovrinčević ir Mikulić, 2018). Pasak Łukiewska (2019), ekonominės ir socialinės maisto pramonės svarbos kontekste labai svarbus tampa periodiškas šios šakos konkurencingumo tarptautinėse rinkose vertinimas.

Tarptautinis konkurencingumas yra viena iš svarbiausių ir plačiai paplitusių ekonomikos tyrimų sričių, aktualiausia mokslininkams, politikams ir verslininkams, tačiau, nepaisant to, terminas „konkurencingumas“ išlieka dviprasmiškas (Pascucci, 2018). Literatūroje galima rasti daug konkurencingumo apibrėžimų, tačiau nėra vieno visiems priimtino. Taip yra dėl kategorijos sudėtingumo ir daugiamacio pobūdžio bei jos taikymo įvairiais ekonominiiais lygmenimis. Konkurencingumas gali būti analizuojamas šalies, regiono, įmonės ar šakos lygmeniu (Dresch, Collatto, Lacerda, 2018). Konkurencingumo svarba yra nuolatinė tema pažangiosios ekonomikos vertinimuose, ir šis didėjantis konkurencingumo sąvokai dėmesys skatina šalis tapti konkurencingesnes, kad išsilaikytų pasaulinėje ekonomikoje (Gardiner, Martin ir Tyler, 2012).

Šis straipsnis skirtas išnagrinėti ir susisteminti mokslinėje literatūroje pateikiamas konkurencingumo sampratos interpretacijas ir vertinimo kriterijus bei rodiklius, siekiant parengti maisto pramonės šakų tarptautinio konkurencingumo vertinimo metodiką.

Tyrimo tikslas – išnagrinėti ir susisteminti mokslinėje literatūroje pateikiamus konkurencingumo apibrėžimus ir vertinimo kriterijus bei pramonės šakos rodiklius .

Tiksli pasiekti sprendžiami šie **uždaviniai**:

- 1) išanalizuoti konkurencingumo sampratos pramonės šakos ar produktų interpretacijas;
- 2) susisteminti pramonės šakos konkurencingumo vertinimo kriterijus bei rodiklius .

Tyrimų objektas ir metodai

Tyrimo objektas – maisto pramonės konkurencingumas. Šiame tyrime naudojamas literatūros apžvalgos metodas, siekiant identifikuoti ir susisteminti potencialius rodiklius maisto pramonės ir atskirų jos šakų konkurencingumui išmatuoti. Kaip pabrėžia P. Cronin, F. Ryan, M. Coughlan (2008), literatūros apžvalga yra pagrindinė tyrimo proceso dalis ir gali padėti patikslinti tyrimo klausimą, taip pat tai gali padėti įkvėpti naujoms mokslinių tyrimų idėjoms, gerinti nagrinėjamos temos sampratą. Be to, ji gali padėti pastebėti pradedančiam tyrėjui tinkamus būsimam tyrimui metodus ir analizės būdus bei suteikti informacijos apie duomenų rinkimą.

Atliekant mokslinių tyrimų projektus būtina atsižvelgti į ankstesnę atitinkamą literatūrą. Toks kitų autorių ankstesnių tyrimų aprašymas, siekiant susieti ir įvertinti tyrimo sritį, tikslą bei pagrįsti tyrimo klausimą, vadinamas literatūros apžvalga (Snyder, 2019). Literatūros apžvalga gali būti geriausia metodinė priemonė atsakymams į daugelį tyrimo klausimų. Paprastai literatūros apžvalgos metodas naudojamas siekiant įvertinti žinių ir informacijos apie tam tikrą

temą esamą būklę ar kai siekiama pateikti tam tikros problemos apžvalgą, todėl šis metodas svarbus visų tipų tyrimų pagrindas.

Tyrimų rezultatai ir jų aptarimas

Tarptautinis konkurencingumas yra viena iš svarbiausių ir plačiai paplitusių ekonomikos tyrimų sričių, aktuali mokslininkams, politikams ir verslininkams, tačiau, nepaisant to, terminas konkurencingumas išlieka miglotas (Pascucci, 2018). Kaip pastebėjo E. Makšeckas (2018), nors konkurencingumo samprata mokslinėje literatūroje nuo praėjusio šimtmečio devintojo dešimtmečio buvo detaliai išnagrinėta (ypač po to, kai šis terminas atsидūrė politinių diskusijų centre), tačiau nėra bendro konkurencingumo apibrėžimo ir aiškinimo. Autorius pastebėjo, kad „abstrakčių koncepcijų, tokių kaip konkurencingumas, apibrėžimai nėra nei teisingi, nei klaidingi“ ir gali būti naudojami „kaip koncepciniai įrankiai, atsižvelgiant į jų veiksmingumą paaiškinant konkrečias problemas, kurias jie siūlo spręsti“ (p. 19). Be to, daugelis autorių pažymi, kad konkurencingumo koncepcija yra daugiaspektė, santykinė ir kintanti (Fischer, Schornberg, 2007; Porter, Ketels, Delgado, 2007; Latruffe, 2010; Sigalas, Pekka-Economou, 2013; Makšeckas, 2018; Dresch, Collatto, Lacerda 2018), o konkurencingumas nagrinėjamas įvairiais lygiais – šalies ar nacionalinės ekonomikos, pramonės šakos arba produkto ir įmonių lygmeniu (Vitunskienė, Serva, 2006). Šis tyrimas skirtas maisto pramonės konkurencingumo sampratai ir matavimui išnagrinėti, dėl to 1 lentelėje pateikiamos konkurencingumo sampratos interpretacijos pramonės šakos ar produkto lygmeniu.

1 lentelė. Pramonės šakos ar produkto konkurencingumo sampratos interpretacijos

Table 1. Interpretations of industry or product level competitiveness concept

Literatūros šaltiniai	Pramonės šakos / produkto konkurencingumo sampratos interpretacijos
Hatzichronoglou (1996)	Tai įmonių, pramonės šakų, tautų ar tarptautinių regionų gebėjimas išlikti ir generuoti santykinai aukštą pajamų ir užimtumo lygį konkuruojant tarptautiniu mastu.
Ramanauskas (2004)	Pramonės konkurencingumo vertinimas orientuotas į pramonės veiklos rezultatus ir finansinius rodiklius.
Sabonienė (2009)	Pramonės sektoriaus pasiektas konkurencinis pranašumas tarptautinėje rinkoje atsispindi užsienio prekybos rezultatuose, skirtingų prekių grupių importo ir eksporto apimtyse.
Altomonte, Aquilante, Ottaviano (2012)	Tarptautinis konkurencingumas – tai galimybė iškeisti prekes ir paslaugas, kurių vienoje šalyje trūksta, į prekes ir paslaugas, kurių kitoje šalyje yra gausu.
Wu, Gu ir Li (2012)	Tarptautinis konkurencingumas apibrėžiamas kaip šalies gebėjimas eksportuoti daugiau produkcijos į pasaulinę rinką.
Zhang ir London (2013)	Globalizacijos kontekste pramonės konkurencingumas yra lemiamas veiksnys nustatant šalies statusą pasaulyje. Jis parodo pramonės veiklos rezultatus tarptautinėje rinkoje.
UNIDO (2013)	Pramonės konkurencingumas apibrėžiamas kaip šalies gebėjimas plėstis tarptautinėje ir vidaus rinkose, plėtojant pramonės sektorius ir veiklas, turinčias didesnę pridėtinę vertę ir technologinį turinį.
R. Li ir Y. Li (2014)	Pramonės konkurencingumas – tai regiono pramonės įmonių gebėjimas efektyviau nei konkurentai panaudoti išteklius naudai gauti rinkoje, galintis visapusiškai atspindėti pramonės ekonominės plėtros galimybes, stiprumą ir potencialą.
Rothaermel (2016)	Konkurencingumas reiškia įgūdį įgyti poziciją ir išlaikyti save konkurencinėje rinkoje tarp tos pačios pramonės šakos įmonių.
Stavropoulos, Wall ir Xu (2018)	Tarptautinis konkurencingumas ir įmonių konkurencingumas yra glaudžiai susijęs, kadangi grindžiamas įmonių konkurencingumo gerinimu pramonės viduje, ir tai atitinkamai pagerina tarptautinį konkurencingumą.
Mizik, Szerletics ir Jámbor (2020)	Šalys eksportuoja prekes, kurių gamybai sunaudoja mažiau sąnaudų ir importuoja prekes, kurias kitos gali pagaminti naudodamos mažiau sąnaudų, ir tai atspindi absoliučius darbo našumo skirtumus.

Iš 1 lentelėje pateiktų konkurencingumo sampratos interpretacijų galima pastebėti, kad dažnas šios sąvokos apibūdinimas pramonės lygmeniu siejamas su eksportu ir importu, gebėjimu efektyviai panaudoti turimus išteklius, generuoti santykinai aukštą pajamų ir užimtumo lygį ir taip įgyti geresnę poziciją tos pačios pramonės šakos konkurencinėje rinkoje. Taip pat pramonės konkurencingumas apibrėžiamas kaip šalies gebėjimas plėstis tarptautinėje ir vidaus rinkose, plėtojant pramonės sektorius, turinčius didesnę pridėtinę vertę ir technologinį turinį (UNIDO, 2013).

Kitas plačiai mokslinėje literatūroje nagrinėjamas konkurencingumo teorinis klausimas – kokiais kintamaisiais ir jų rodikliais pramonės šakos arba atskiro produkto konkurencingumas gali būti empiriškai analizuojamas. Literatūros šaltinių, nagrinėjančių pramonės konkurencingumą, analizė atskleidė dvejopą požiūrį, t. y. konkurencingumui matuoti naudojami pavieniai rodikliai ar jų rinkiniai (2 lentelė) ir konkurencingumo sudėtiniai indeksai (3 lentelė).

Vienas dažniausiai aptinkamų rodiklių mokslinėje literatūroje pramonės tarptautiniam konkurencingumui vertinti – atskleistojo santykinio pranašumo (RCA) indeksas (angl. *Revealed comparative advantage*). Tai indeksas, kuris skaičiuoja šalies lyginamąjį pranašumą tam tikro produkto (pramonės šakos) pranašumą, ir yra nustatoma produkto dalis šalies visuminiam eksporte, palyginus su to pačio produkto (pramonės šakos) visuminio pasaulinio eksporto dalimi. Taip pat pastebėtas ir makroekonominių rodiklių – bendrojo vidaus produkto (BVP), infliacijos lygio, bendrojo maisto suvartojimo, teisinės sistemos ir kt. – naudojimas pramonės konkurencingumui įvertinti.

2 lentelė. Pramonės šakos ar produkto konkurencingumo rodikliai I

Table 2. Competitiveness indicators of industry or product level

Literatūros šaltiniai	Pramonės šakos / produkto konkurencingumo rodikliai	Pramonės šaka / produktas, kurio konkurencingumas nagrinėtas
Vitunskienė, Serva (2006)	Balaso atskleistojo santykinio pranašumo indeksas (RCA)	Žemės ūkio ir maisto produktai (iš viso), pieno produktai (iš viso) ir šešios atskiros pieno produktų grupės
Jucevičius, Vitunskienė, Šajeva (2010)	Balaso atskleistojo santykinio pranašumo indeksas (RCA) Tarptautinio konkurencingumo pasirinktoje rinkoje indeksas LIIC-A	Pieno produktai, mėsos pramonės gaminiai ir perdirbti grūdų produktai
Puticova ir Mezera (2011)	Makroekonominiai rodikliai; išteklių, sąnaudų rodikliai; produkcijos rodikliai	Maisto ir gėrimų pramonė
Wu, Gu ir Li (2012)	Balaso atskleistojo santykinio pranašumo indeksas (RCA)	Triušienos mėsos produktai
Vitunskienė, Serva (2015)	Balaso atskleistojo santykinio pranašumo indeksas (RCA) Eksporto dalies pokyčio pasaulinėje rinkoje bendrojo efekto (TE) rodiklis	Maisto pramonė (iš viso), žemės ūkio ir kitų palyginamajai analizei atrinktų apdirbamosios gamybos šakų
Wilson (2018)	Atskleistas santykinis eksporto pranašumas (RXA) Pastovi rinkos dalis (CMS)	Maisto pramonė
Łukiewska (2019)	Prekybos aprėpties indeksas, pramonės šakos pelningumas, eksporto rinkos dalis	Maisto pramonė
Łukiewska ir Juchniewicz, (2021)	<i>Konkurencinio potencialo rodikliai:</i> gamybos potencialas, darbo našumas, darbo vieneto kaštai, inovatyvumas <i>Konkurencinės pozicijos rodikliai:</i> eksporto rinkos dalis, prekybos aprėptis, pelningumas	Maisto pramonė

3 lentelėje pateikiama maisto pramonės bei kitų apdirbamosios gamybos šakų konkurencingumo vertinimui taikomų indeksų apžvalga.

3 lentelė. Pramonės šakos ar produkto konkurencingumo indeksai

Table 3. Competitiveness index of industry or product level

Literatūros šaltiniai	Konkurencingumo indeksai	Į indeksą įtraukti sudėtiniai kintamieji	Pramonės šaka, kurios konkurencingumas nagrinėtas
Fischer, Schornberg, (2007)	Pramonės konkurencingumo indeksas (ICI)	Indeksas sudarytas ir trijų dalių: pelningumo, produktyvumo (darbo našumo) ir produkcijos augimo subindeksų	Maisto pramonė
Mäkelä (2009)	PRODY ir EXPY indeksai	Atskleistojo santykinio pranašumo indeksas (RCA), bendrasis vidaus produktas (BVP), eksportas, pajamos	Miškų pramonė
Notta ir Vlachvei (2017)	Pramonės konkurencingumo indeksas (ICI)	Indeksas skaičiuojamas kaip sudėtinis pelningumo, produktyvumo ir produkcijos augimo matas	Maisto ir gėrimų pramonė
Jacob (2019)	Pramonės konkurencingumo indeksas (ICI), atskleisto lyginamojo pranašumo indeksas (RCAI)	Į šiuos du konkurencingumo indeksus įtraukti tokie kintamieji: bendrasis eksportas, procentinis metinis eksporto augimo tempas ir darbo našumas	Brangakmenių ir juvelyrinių dirbinių pramonė
Notta ir Vlachvei (2019)	Pramonės konkurencingumo indeksas (ICI)	Indeksas skaičiuojamas kaip sudėtinis pelningumo, produktyvumo ir produkcijos augimo matas	Maisto ir gėrimų pramonė
Marković, Krstić ir Radenović (2019)	Grubel-Lloyd indeksas (GLI)	Pramonės vidaus prekybos indeksas; pramonės eksporto vertė; pramonės importo vertė, bendra prekybos vertė; prekybos pramonės balansas	Maisto pramonė
Sahoo, Le, ir Rath (2021)	Pramonės konkurencingumo indeksas (ICI)	Indeksas sudarytas ir trijų dalių: pelningumo, darbo našumo ir produkcijos augimo subindeksų	Apdirbamosios gamybos pramonė
Wenxing, Yongjun, Yanhua ir Juan (2021)	Konkurencingumo indeksas (keturių-indeksų sistemos dalis)	Prekybos konkurencingumo indeksas, atskleistojo santykinio pranašumo indeksas, pramonės šakos produkcijos vertės dalis vidaus ir pasaulio rinkose	Žemės ūkio pramonė

Kaip matyti iš 3 lentelės, didžioji dauguma autorių tyrimuose naudojo pramonės konkurencingumo (ICI) indeksą. Fischer ir Schornberg (2007) konkurencingumą vertina apskaičiuodami pelningumą, produktyvumą ir gamybos apimties

augimą ir sujungdami juos į vieną konkurencingumo indeksą (ICI); tokį konkurencingumo vertinimą savo tyrimuose renkasi ir autoriai Notta ir Vlachvei (2017 ir 2019), Sahoo, Le ir Rath (2021). Kitų autorių indeksai buvo pagrįsti prekybos duomenimis, eksporto ir importo, taip pat bendrojo vidaus produkto (BVP) duomenimis.

Išvados

Literatūros analizė, skirta maisto pramonės konkurencingumo sampratai išnagrinėti, atskleidė, jog nėra bendro konkurencingumo apibrėžimo, tačiau daugelis autorių atkreipia dėmesį į tai, kad konkurencingumo koncepcija yra daugiaaspektė ir kintanti, o konkurencingumas nagrinėjamas įvairiais lygiais – šalies ar nacionalinės ekonomikos, pramonės šakos arba produkto ir įmonių lygmeniu. Tyrimo rezultatai rodo, kad dažnas sąvokos aprašymas pramonės lygmeniu siejamas su eksportu ir importu, galimybė efektyviai panaudoti turimus išteklius, generuoti aukštesnius pajamų ir užimtumo lygius ir taip užimti tos pačios pramonės šakos geresnes pozicijas rinkoje.

Literatūroje pateikiama įvairių požiūrių ir būdų konkurencingumui matuoti, tačiau pagrindinius konkurencingumo vertinimo kriterijus bei rodiklius galima išskirti du – atskleistojo santykinio pranašumo indeksas ir pramonės konkurencingumo indeksas. Galima daryti išvadą, kad šie rodikliai parodo informatyvius rezultatus, o tiems rezultatams pasiekti yra lengvai prieinami duomenys skaičiavimams atlikti.

Literatūra

1. Altomonte, C., Aquilante, T., Ottaviano, G.I. P. 2012. The triggers of competitiveness. The EFIGE cross-country report, The Bruegel Blueprint Series, Brussels: Bruegel.
2. Buturac, G., Lovrinčević, Ž., Mikulić, D. 2018. Export competitiveness of the Croatian food industry. *Argumenta Oeconomica*, Vol. 2(41), p. 135–155.
3. Cronin, P., Ryan, F., Coughlan, M. 2008. Undertaking a literature review: a step-by-step approach. *British journal of nursing*, no.17(1), p. 38–43.
4. Dresch, A., Collatto D. C., Lacerda D. P. 2018, Theoretical understanding between competitiveness and productivity: Firm level. *Ingeniería y Competitividad*, Vol. 20(2), p. 69–86.
5. Fischer, C., Schornberg, S. 2007. Assessing the competitiveness situation of EU food and drink manufacturing industries: An index-based approach. *Agribusiness*, no. 23(4), p. 473–495.
6. Gardiner, B., Martin, R., Tyler, P. 2012. Competitiveness, productivity and economic growth across the European regions. In *Regional competitiveness* (pp. 61–84). Routledge.
7. Hatzichronoglou T. 1996. Globalisation and competitiveness: Relevant Indicators, OECD Science, Technology and Industry Working Papers, 1996/05, OECD Publishing.
8. Jacob, A. 2019. Export Competitiveness of CSEZ and its impact on Labour Standards of Women Workers in the Gem and Jewellery Sector of the Zone. *Arts, Science and Humanities*, Vol. 12.
9. Jucevičius, R., Vitunskienė, V., Šajeva, S. 2010. *Lietuvos maisto produktų gamybos pramonės konkurencingumas*. Mokslo studija. KTU.
10. Latruffe, L. 2010. Competitiveness, Productivity and Efficiency in the Agricultural and Agri-Food Sectors. *OECD Food, Agriculture and Fisheries Papers*, No. 30, OECD Publishing.
11. Li, R., Li, Y. 2014. The Evaluation and Analysis of the Eastern Regional Industrial Competitiveness Based on Factor Analysis. In *2014 International Conference on Global Economy, Commerce and Service Science (GECSS-14)* (pp. 86–89). Atlantis Press.
12. Łukiewska, K. 2019. Changes in the competitive position of the food industry in the European Union member states. In *Forum Scientiae Oeconomia*, Vol. 7, No. 2, p. 71–87
13. Łukiewska, K., Juchniewicz, M. 2021. Identification of the Relationships between Competitive Potential and Competitive Position of the Food Industry in the European Union. *Sustainability*, Vol. 13(8), 4160.
14. Mäkelä, T. 2009. The Russian Forest Industry: A case of competitiveness and export taxes.
15. Makšėckas, E. 2018. *Valdžios remiamo žemdirbių neformaliojo profesinio mokymo poveikis šeimos ūkių konkurencingumui* (Doctoral dissertation, Aleksandras Stulginskis University).
16. Marković, M., Krstić, B., Rađenović, Ž. 2019. Export competitiveness of the Serbian agri-food sector on the EU market. *Економика пољопривреде*, Vol. 66(4), p. 941–953.
17. Mizik, T., Szerletics, Á., Jámbor, A. 2020. Agri-Food Export Competitiveness of the ASEAN Countries. *Sustainability*, Vol. 12(23), 9860.
18. Notta, O., Vlachvei, A. 2017. Competitiveness index. In *International Conference on Applied Economics*, (pp. 693–705). Springer, Cham.
19. Notta, O., Vlachvei, A. 2019. Competitiveness Index of EU Food and Beverage Manufacturing Industries. In *International Conference on Applied Economics*, (pp. 635–650). Springer, Cham.
20. Pascucci, F. 2018. The export competitiveness of Italian coffee roasting industry. *British Food Journal*, No. 120(7), p.1529–1546.
21. Porter, M. E., Ketels, C., Delgado, M. 2007. The microeconomic foundations of prosperity: findings from the business competitiveness index. *The global competitiveness report*, Vol. 2008, p. 51–81.

22. Putíčov, M., Mezera, J. 2011. Competitiveness of the Czech food industry. *Agricultural Economics*, Vol. 57(9), p. 413–421.
23. Ramanauskas, G. 2004. Evaluation of international competitiveness. *Ekonomika*, Vol. 68, p. 91–112.
24. Rothaermel, F. T. 2016. Competitive advantage in technology intensive industries. In *Technological innovation: Generating economic results*. Emerald Group Publishing Limited.
25. Sabonien, A. 2009. The structural changes of Lithuanian industry and tendencies of export development. *Social Research*, Vol. 2, p. 77–85.
26. Sahoo, P. K., Le, V., Rath, B. N. 2020. The Determinants of Firm Competitiveness: Evidence from the Indian Manufacturing Sector. *International Journal of the Economics of Business*, p. 1–21.
27. Sigalas, C., Economou, V. P. 2013. Revisiting the concept of competitive advantage: Problems and fallacies arising from its conceptualization. *Journal of Strategy and Management*.
28. Snyder, H. 2019. Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, No 104, p. 333–339.
29. Stavropoulos, S., Wall, R., Xu, Y. 2018. Environmental regulations and industrial competitiveness: evidence from China. *Applied Economics*, Vol. 50(12), p. 1378–1394.
30. UNIDO 2013. “Competitive industrial performance report 2012/2013 the industrial competitiveness of nations”, Looking Back, Forging Ahead, United Nations Industrial Development Organization, available at: www.unido.org/fileadmin/user_media/Services/PSD/Competitive_Industrial_Performance_Report_UNIDO_2012_2013.PDF (žiureta 2022-03-02).
31. Vitunskien, V., Serva E. 2006. Atskleistasis santykinis pranašumas: teorinis požiuris ir Lietuvos pieno sektoriaus analiz ES-15 atžvilgiu. *Ekonomika*, Nr.73, p. 96–110.
32. Vitunskien, V., Serva, E. 2015. Shifts in Lithuania’s Agri-food Industry Export Competitiveness: a Comparative Analysis Versus High- and Medium-high Technology Manufacturing Industries. *Oeconomia Copernicana*, Vol. 15, iss. 1, p. 7–31
33. Wenxing, X. I. A. O., Yongjun, M. A., Yanhua, L. I. U., Juan, Z. H. A. N. G. 2021. Early Warning of Agricultural Industrial Security in Hunan Province: Based on Entropy Weighted Grey Relational Analysis. *Asian Agricultural Research*, Vol. 12(1812-2021-529), p. 16–27.
34. Wilson, S. 2018. Assessing export competitiveness of food manufacturers in SIDS. *Competitiveness Review: An International Business Journal*, Vol. 28 No. 4, p. 408–432.
35. Wu, L., Gu, R., Li, X. 2012. The international competitiveness of China’s rabbit meat industry. In *Proc 10 th World Rabbit Congress, Egypt, Sharm El-Sheikh*.
36. Zhang, P., and London, K. 2013. Towards an internationalized sustainable industrial competitiveness model. *Competitiveness review: an international business journal*, Vol. 23, No. 2, pp. 95–113

INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF THE FOOD INDUSTRY: A LITERATURE REVIEW OF CONCEPT AND MEASUREMENT

Summary

This article provides an overview of the scientific literature on the concept of industry or product competitiveness, its evaluation criteria and indicators in order to develop a methodology for assessing the international competitiveness of food industries. The aim of the research is to examine and systematize the definitions of competitiveness and evaluation criteria and indicators in the scientific literature at the industry level. The study used a literature review method, which helped to increase the understanding of the topic of competitiveness of the food industry. It also helped to gain insights into appropriate methods for future empirical research on industrial competitiveness and to identify potential indicators to measure this competitiveness. It has been found that many publications analyze the international competitiveness of the food industry using single or multiple indicators, with only individual articles using composite competitiveness indices.

Keywords: food industry, industry competitiveness, export, RCA, ICI index